

7. Volbort G. V. Selected Works / G.V. Folbort. - Moscow, 1962. - 462. - (tutorial).
8. Kholodov Zh. K. Theory and Methods of Physical Education and Sport / J. K. Kholodov, V. S. Kuznetsov. - Kyiv, 2010. - 314 p. - (tutorial).
9. Khudoliy O. M. General bases of the theory and methods of physical education / O. M. Khudoliy. - Kharkiv, 2009. - 406. - (tutorial).

УДК 378.14 : 331.103.2 : 614.2

Завидівська Наталія Назарівна,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри ТІМФК
Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського, м. Львів
Завидівська Ольга Ігорівна,
кандидат економічних наук, доцент,
докторант НУ «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
доцент кафедри економіки та менеджменту
Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського, м. Львів

СОЦІАЛЬНА ПОТРЕБА У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ

Обґрунтовано соціальну потребу у формуванні здоров'язбережувального стилю поведінки студентів будь-якого фаху. Проаналізовано рівень зацікавленості працедавців у випускниках, здатних до створення здоров'яорієнтованого середовища організації. Окреслено напрямки вдосконалення і запровадження здоров'яорієнтованих освітніх технологій для формування у студентів належного рівня здоров'язбережувального стилю поведінки. Йдеться про те, що немає жодної сфери діяльності, де можна було би нехтувати ціннісним відношенням особистості до власного здоров'я. Декларовано, що культура здоров'я, мотиви і цінності здорового способу життя, рівень здоров'яорієнтованої спрямованості особистості зазначаються як важливі компетентності, що характеризують випускників як майбутніх професіоналів.

Ключові слова. Соціальна потреба, здоров'язбережувальний стиль поведінки, педагогічні освітні технології, студенти.

Завыдивская Н.Н., Завыдивская О.И. Социальная потребность в формировании здоровьесохраняющего стиля поведения студентов. Обобщено социальную потребность формирования здоровьесохраняющего поведения студентов всех специальностей. Проанализирован уровень заинтересованности работодателей в выпускниках, готовых к созданию здоровьесохраняющей среды в условиях организации. Очерчены направления совершенствования и внедрения здоровьесохраняющих образовательных технологий для формирования у студентов надлежащего уровня здоровьесохраняющего стиля поведения. Речь идет о том, что нет ни одной сферы, где бы можно было не обращать внимания на ценностное отношение личности к собственному здоровью. Декларировано, что культура здоровья, мотивы и ценности здорового образа жизни, уровень здоровьесохраняющей направленности личности определены как важные компетентности, что характеризуют выпускников как будущих профессионалов.

Ключевые слова. Социальная потребность, здоровьесохраняющий стиль поведения, педагогические образовательные технологии, студенты.

Zavydivska Nataliia , Zavydivska Olga Social need of formation the health-preserving style of behavior of students.

The social need of formation the health-preserving style of behavior of students of any profession is grounded. The level of employers' interest in graduates capable to create a health-oriented environment in organization is analyzed. The directions of improvement and introduction of health-oriented educational technologies for the formation of appropriate level of health-preserving style of behavior of students are outlined.

The point is that there are no areas of activity where a person could neglect the value attitude to own health. It has been stated that the culture of health, motives and values of healthy lifestyles, the level of health-oriented personality orientation are identified as an important competences that characterize graduates as future professionals.

It is revealed that the social demands of society for formation the health-preserving style of behavior of graduates indicate the neediness to deepening the understanding of the nature of human life in the content of modern educational technologies. The tendency of formation of the new pedagogical health-oriented educational technology is distinguished due to the shift of priorities: from the economic wealth to the social, humanistic wealth. It is noted that studying of health-preserving in higher education establishments is a difficult and specific pedagogical process, which requires additional innovations for the formation of appropriate health-oriented thinking, health-oriented consciousness of students. It is about a complementary technology of formation of scientific and theoretical knowledge and practical skills of students, a set of ideal images, concepts, ideas, views that make an influence for the formation of a health-oriented style of behavior of the graduate.

Key words. Social need, a health-preserving style of behavior, pedagogical technology, students.

Актуальність. Останнім часом ситуація із погіршенням здоров'я молоді не змінилася. Попри те, що декларується переорієнтація викладачів на організацію у Вищій школі здоров'язбережувального освітнього середовища, використання оздоровчих технологій використовується лише у теорії і практиці фізичного виховання. Причому, перевага продовжує надаватися формуванню фізичних якостей і покращенню фізичної підготовленості студентів, а зміст інших дисциплін не повною мірою забезпечує формування у студентів навичок здоров'язбереження [2].

Проблема збереження здоров'я студентської молоді на сьогодні стала не лише медичною, але й педагогічною. Адже поряд із обмеженим переліком та об'ємом соціальних послуг, недостатніми життєвими стандартами, низькою якістю життя через військові дії на Сході нашої країни, необхідно виділити і педагогічні аспекти, а саме: низький рівень здоров'язбережувальної свідомості і відсутність сформованості здоров'яорієнтованого стилю поведінки у студентській молоді [3]. Такий фактаж свідчить про актуальність вивчення розмаїття соціальних потреб щодо необхідності формування здоров'язбережувального стилю поведінки у студентській молоді, що сприятиме оптимізації нині існуючих педагогічних технологій і методик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню проблем модернізації сучасної освіти присвячені наукові розробки І. Зязюна, О. Падалки, О. Пехоти, А. Нісімчука та ін.; питанням здоров'язбереження на основі теорії і методики фізичного вдосконалення присвячені праці О. Дубогай, О. Тимошенка, Г. Грибана, Є. Приступи, М. Носка, Т. Круцевич та ін.; проблемам самозбереження здоров'я громадян України, охорони праці, управління розвитком персоналу, вдосконалення професійної освіти присвятили свої праці С. Кізян, М. Небава, О. Адлер, І. Заюков, В. Савченко, Л. Сущенко та ін.

У сучасній літературі проблеми здоров'язбереження студентів розглядаються з різних позицій. Однак, меншою мірою розробляються шляхи їх розв'язання через вивчення соціальних потреб для створення здоров'яорієнтованого змісту освіти майбутніх випускників будь-якого фаху.

Мета. Обґрунтувати соціальну потребу у формуванні здоров'язбережувального стилю поведінки студентів. Для досягнення поставленої мети вирішувалися **завдання:** вивчити соціокультурні запити суспільства у випускниках, орієнтованих на здоровий спосіб життя, з належним рівнем здоров'язбережувального стилю поведінки; проаналізувати рівень зацікавленості працедавців у випускниках, здатних до створення здоров'яорієнтованого середовища організації; окреслити напрямки вдосконалення і запровадження здоров'яорієнтованих освітніх технологій.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні молодь стикається з різноманітними емпіричними даними, концепціями, ракурсами досліджень, гіпотез і теоретичних обґрунтувань, однак використати весь цей ресурс для збереження власного здоров'я не вміє. Водночас, немає жодної сфери діяльності, де можна було би нехтувати ціннісним відношенням особистості до власного здоров'я, а серед ключових компетентностей випускників, що дозволяють характеризувати їх як майбутніх професіоналів, все частіше зазначається культура здоров'я, мотиви і цінності здорового способу життя, рівень здоров'яорієнтованої спрямованості особистості [1; 4]. На необхідність вивчення соціокультурних запитів суспільства у випускниках, орієнтованих на здоровий спосіб життя, з належним рівнем здоров'язбережувального стилю поведінки вказують результати проведених нами опитувань уже працюючих людей, котрі займають керівні посади.

Ми з'ясували, чи відчувають керівники вищої управлінської ланки та менеджери труднощі при організації безпечних умов праці і збереження здоров'я працюючих людей через брак відповідних знань і навичок. На наявність таких труднощів вказали 14,6% керівників і 24,3% менеджерів. Зазначили, що швидше відчувають такі труднощі, аніж ні – 13,1% керівників і 15,0% менеджерів. Найбільшою мірою вразив той факт, що 11,5% керівників і 14,8% менеджерів не задумувалися над цим питанням. Іншими словами, 26,3% посадових осіб, що здійснюють управління людьми взагалі не замислювалися про необхідність організації безпечних умов праці і збереження здоров'я працюючих людей (рис. 1).

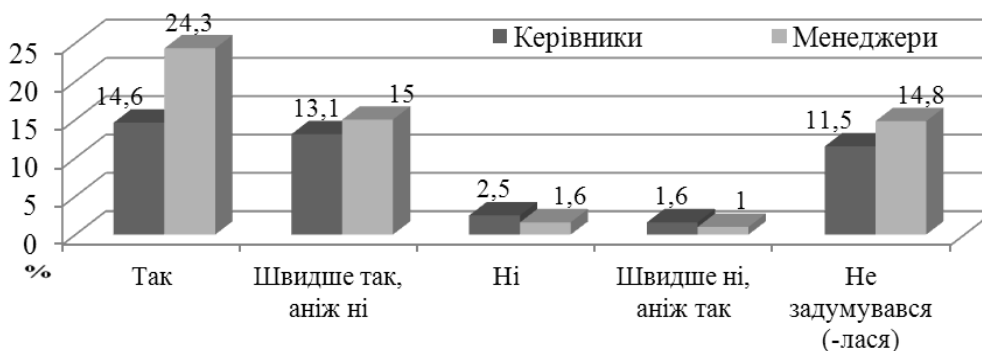

Рис. 1. Аналіз думок респондентів про наявність труднощів щодо організації безпечних умов праці і збереження здоров'я працюючих людей, (%)

Загалом, можна констатувати, що через брак відповідних знань, труднощі при створенні безпечних умов праці і збереження здоров'я працюючих людей відчувають 27,7% керівників і 39,3% менеджерів, а це 67% управлінців вищої і середньої ланки.

Як виявилось впродовж року зросла кількість працедавців (керівників вищої управлінської ланки), які при прийомі на роботу випускників звертають увагу на рівень їхньої готовності до запровадження здоров'язбережувальних заходів в умовах трудових процесів. На початку констатувального експерименту таких керівників було 34,6% осіб, а наприкінці – 60,2% осіб. Кількість таких керівників, котрі при прийомі на роботу взагалі не звертають уваги на здоров'яорієнтовані навички

зменшилася з 27 до 14,7% осіб, а таких, хто не вбачає необхідності у тому, щоб на такі навички менеджерів звертати увагу – знизилася з 38,4% до 25,1% осіб (рис. 2).

На нашу думку, таке підвищення зацікавленості керівників вищої ланки у працівниках, здатних до створення здоров'яорієнтованого середовища організації, зумовлено запозиченням керівниками компаній закордонного досвіду функціонування здоров'яорієнтованого менеджменту. Євроінтеграційні процеси вказують на необхідність запровадження передових здоров'язбережувальних технологій у виробничі процеси компаній нашої держави. Адже європейські бізнес-структури вже давно вбачають економічне зростання компаній, підвищення продуктивності праці через здоров'язбереження працівників на робочому місці.

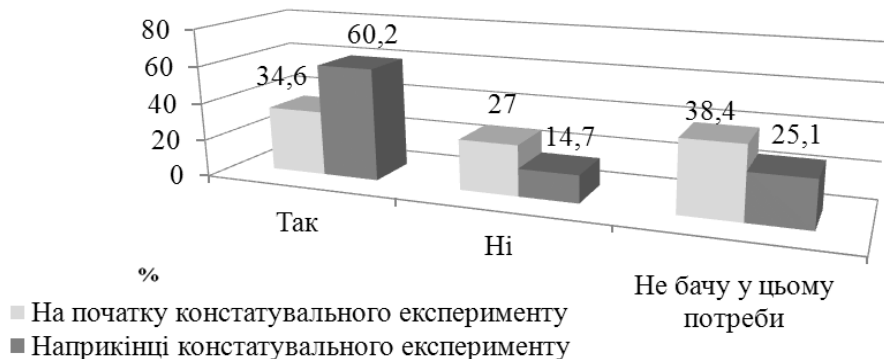

Рис. 2. Діаграма змін зацікавленості працедавців у прийомі на роботу випускників із здоров'язбережувальними навичками, (%)

Водночас виявилось, що 54,4% управлінців (керівники і менеджери), а це більше половини, не вважають себе компетентними у питаннях здоров'язбереження і не задумувалися над необхідністю створення здоров'яорієнтованого середовища організації.

Можна констатувати, що 49,9% опитаних вважають доцільним вдосконалення змісту освіти студентів будь-якого фаху з метою формування у них здоров'язбережувального стилю поведінки (рис. 3).

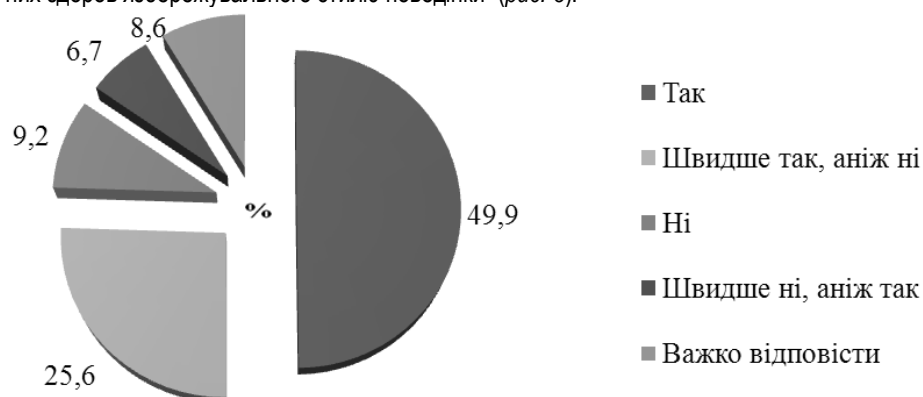

Рис. 3. Аналіз думок опитаних щодо необхідності вдосконалення змісту освіти студентів будь-якого фаху для формування у них здоров'язбережувального стилю поведінки, (%)

Отже, загалом 75,5% респондентів вказали на необхідність вдосконалення змісту освіти для формування у майбутніх випускників здоров'язбережувального стилю поведінки, 15,9% опитаних не вважають це необхідністю, а 8,6% осіб не визначилися із відповіддю.

Зростання соціальних запитів суспільства у фахівців із навичками здоров'язбереження вказує на відповідальність педагогічної спільноти за фізичне і психологічне благополуччя майбутніх поколінь [5; 6]. Стає очевидним, що освітні здоров'яорієнтовані педагогічні технології у вищій школі можуть і повинні стати імунним бар'єром і фундаментальною основою формування культури здоров'я майбутніх випускників [7; 9]. Фахівці сфери медицини займаються лікуванням хвороб, а вирішувати проблему збереження здоров'я необхідно через застосування відповідних науково-педагогічних здоров'яорієнтованих освітніх технологій [8].

Висновки. Перехід від індустріального до духовно-інформаційного суспільства, трансформація моделей економічного розвитку під впливом глобалізації економіки, інтелектуалізації та індивідуалізації праці, неухильна дематеріалізація виробництва та перетворення людського капіталу на домінуючу економічного розвитку, безпрецедентні динамічні перехідні процеси породжують принципово нові проблеми в освіті, що не вкладаються у рамки традиційних уявлень педагогічної науки і вимагають нових концептуальних рішень та методологічних підходів.

Сучасні реалії суспільного життя, для якого характерні гуманізація, соціалізація, інтелектуалізація, екологізація та глобалізація породжують потребу в уніфікованих, фундаментальних знаннях, всебічному осягненні майбутніми випускниками

не лише економічних процесів, а й особливостей людської життєдіяльності.

Соціальні запити суспільства у формуванні здоров'язбережувального стилю поведінки випускників вказують на необхідність поглиблення розуміння природи людської життєдіяльності у змісті сучасних освітніх технологій. Такі реалії поступово породжують тенденцію формування нової педагогічної здоров'яорієнтованої освітньої технології, що зумовлено реальним зміщенням пріоритетів – з багатства економічного до багатства соціального, гуманістичного. Провідною складовою цього багатства стає здоров'я людини як найвища цінність.

Слід зазначити, що навчання здоров'язбереженню в умовах вищої школи є непростим і специфічним педагогічним процесом, що потребує додаткових новацій для формування здоров'яорієнтованого мислення студентів. Йдеться про комплементарну технологію формування у студентів науково-теоретичних знань і практичних навичок, сукупність ідеальних образів, понять, ідей, поглядів, уявлень, що впливають на формування здоров'яорієнтованої свідомості випускника. Адже здоров'яорієнтоване мислення, сформоване у студентські роки, відображається у свідомості, розкривається у переконаннях і визначає стиль поведінки випускників у майбутньому. Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку оптимальних педагогічних технологій для формування здоров'яорієнтованого стилю поведінки у студентів вищих навчальних закладів.

Література

1. Дементій Л. В. Охорона праці в галузі / Л. В. Дементій, Г. Л. Юсіна, Г. І. Чижиков. – Краматорськ: ДДМА, 2006. – 296 с.
2. Дубогай О. Д. Фізичне виховання і здоров'я : навч. посібник / авт. кол. : Н. Н. Завидівська, О. В. Ханікянц та ін. ; за заг. ред. О. Д. Дубогай. – К. : УБС НБУ, 2012. – 271 с.
3. Завидівська Н. Н. Фундаменталізація фізкультурно-оздоровчої освіти: аспект здоров'язбережувального навчання студентів : монографія / Наталія Назарівна Завидівська. – К. : УБС НБУ, 2012. – 402 с.
4. Завидівська Н. Н. Особливості класифікації компетенцій здоров'язбереження у системі фізичного виховання студентської молоді / Завидівська Н. Н. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 139, Т. II. – С. 63-67.
5. Завидівська Н. Н. Особливості структурно-логічної схеми фізичного виховання студентів в умовах сьогодення: концепт здоров'язбережувального навчання / Завидівська Н. Н. // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. (Серія: Педагогічні науки). – 2019. – Вип. 3 (159) – С. 256-261. DOI: 10.5281/zenodo.3477729
6. Завидівська Н. Н. Орієнтація на цінності здоров'я – проблемне поле сучасної системи фізичного виховання студентів / Завидівська Н. Н. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. – 2019. – Випуск 11 К (119) 19. – С. 48-52.
7. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : монографія / М. О. Носко, С. В. Гаркуша, О. М. Воеділова. – К. : СПД Чалчинська Н. В., 2014. – 300 с.
8. Zavydivska N. Health management as component of modern higher education system / Nataliia Zavydivska, Olga Zavydivska / Knowledge – economy – society : Copyright by the Crakov University of Economics: Crakov, 2014. – С. 239-241.
9. Zavydivska O. The paradigm of health maintenance at Higher Education Institutions as an Important Component of Human Development in Terms of Modernity / Olga I. Zavydivska, Nataliia N. Zavydivska, Olena V. Khanikiants, Olga V. Ryamar // Journal of Physical Education and Sport (JPES). – 2017. – Vol. 17, Supplement Issue 1, Art 9. – pp. 60- 65. DOI:10.7752/jpes.2017.s1009.

References

1. Dementiy L., Yusina G., Chizikov G. (2006) Okhrona pratsi v haluzi [Labor protection in the branch]. Handbook for the students of economic specialties of higher educational establishments (Publishing house of Donbass state engineering academy, Kramatorsk), 295 p.
2. Dubogay O., Zavydivska N., Khanikiants O. (2012) Fizychne vykhovannia i zdorovia [Physical education and health]. Handbook for the students (Publishing house of University of Banking of the National Bank of Ukraine, Kyiv), 271 p.
3. Zavydivska N. N. (2012). Fundamentalizatsiia fizkulturno-ozdorovchoi osvity: aspekt zdoroviazberezhuvannoho navchannia studentiv [Fundamentalisation of health and physical education: an aspect health-preserving study of students]. A monograph, (Publishing house of University of Banking of the National Bank of Ukraine, Kyiv), 402 p.
4. Zavydivska N. N. (2016) Osoblyvosti klasyfikatsiyi kompetencij zdorovyazberezhennya u systemi fizychnogo vyhovannya studentskoyi molodi [Features of classification of health-preserving competencies in the system of physical education of students]. Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences, Issue 139, vol. 2, pp. 63-67.
5. Zavydivska N. N. (2019) Osoblyvosti strukturno-logichnoyi shemy fizychnogo vyhovannya studentiv v umovah sogo denniya: koncept zdorovyazberezhuvannoho navchannya [Features of the structural-logical scheme of physical training of students in the present conditions: the concept of health-preserving education]. Bulletin of National University "Chernihiv Collegium" named after T.G. Shevchenko. Series: Pedagogical Sciences, Issue 3(159), pp. 256-261. DOI: 10.5281/zenodo.3477729
6. Zavydivska N. N. (2019) Oriyentatsiya na cinnosti zdorovya – problemne pole suchasnoyi systemy fizychnogo vyhovannya studentiv [Orientation on health value – the problem field of the modern system of physical training of students]. Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15 "Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)", Issue 11 K (119) 19, pp. 48-52.
7. Nosko M., Harkusha S., Voyedilova O. (2014) Zdoroviazberezhuvalni tehnologii u fizychnomu vyhovanni [Health preservation technology in physical education]. A monograph (Publisher SPD Chalchynska N.V., Kyiv), 300 p.

8. Zavydivska N., Zavydivska O. (2014) Health management as component of modern higher education system. A book "Knowledge – economy – society", part "Managing Organizations: Concepts and Their Applications" (Publishing house of Cracow University of Economics, Cracow), p. 239-241.

9. Zavydivska, N., Zavydivska, O., Khanikiants, O., Rymar, O. (2017). The paradigm of health maintenance at Higher Education Institutions as an Important Component of Human Development in Terms of Modernity. Journal of Physical Education and Sport (JPES), Vol. 17, Supplement Issue 1, Art 9, pp. 60-65. DOI:10.7752/jpes.2017.s1009.

УДК 796.015.136:796.8

Задорожна О. Р.,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури
Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Боберського, м. Львів,
Пітин М. П.,
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
професор кафедри теорії спорту та фізичної культури
Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Боберського, м. Львів,

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ЗІ СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВ

У статті проаналізовано особливості планування та реалізації тактичної підготовки у професійній підготовці майбутніх тренерів зі спортивних єдиноборств. Виявлено, що у профільних закладах вищої освіти України, країн Співдружності Незалежних Держав (СНД) та Європейського Союзу (ЄС) використовуються різні підходи. Спільними рисами у підходах є планомірне зростання обсягів часу, відведених на тактичну підготовку упродовж навчальних років; надання переваги використанню практичних занять; реалізація завдань тактичної підготовки у комплексі із завданнями технічної; диференціація навчального матеріалу відповідно до кваліфікації спортсменів, до роботи з якими готуються майбутні тренери, та спортивної спеціалізації. Головною відмінністю між підходами є питома вага (значущість) тактичної підготовленості у структурі професійної компетентності майбутнього тренера.

Ключові слова: спортивні єдиноборства, тактична майстерність, фахівці, підготовка

Задорожная О. Р., Питин М. П. Тактическая подготовка в профессиональной подготовке будущих тренеров по спортивным единоборствам. В статье проанализированы особенности планирования и реализации тактической подготовки в профессиональной подготовке будущих тренеров по спортивным единоборствам. Выявлено, что в профильных учреждениях высшего образования Украины, стран Содружества Независимых Государств (СНГ) и Европейского Союза (ЕС) используются разные подходы. Общими чертами в подходах является планомерное увеличение объемов времени, отводимых на тактическую подготовку в течение учебного года; предпочтение использованию практических занятий; реализация задач тактической подготовки в комплексе с задачами технической; дифференциация учебного материала в соответствии с квалификацией спортсменов, для работы с которыми готовятся будущие тренеры, и спортивной специализации. Главным отличием между подходами является удельный вес (значимость) тактической подготовленности в структуре профессиональной компетентности будущего тренера.

Ключевые слова: спортивные единоборства, тактическое мастерство, специалисты, подготовка

Zadorozhna Olha Romanivna, Pityn Maryan Petrovych. Tactical training in the preparation process of future coaches in martial arts. The article analyzes the features of the planning and implementation of tactical training into professional training of future coaches in martial arts. It was revealed that different approaches are used in specialized institutions of higher education in Ukraine, the countries of the Commonwealth of Independent States (CIS) and the European Union (EU). The common features in the approaches are the systematic increase in the amount of time allotted for tactical training during the school year; preference for the use of practical exercises; implementation of tactical training tasks in conjunction with technical tasks; differentiation of educational material in accordance with the qualifications of athletes, for which future trainers are preparing, and sports specialization. The main difference between the approaches is the specific weight (significance) of tactical preparedness in the structure of professional competence of the future coach.

According to this, there could be considered three approaches to planning and implementation of tactical training into professional preparation of future coaches in martial arts. The approaches are the following: "student = future coach of narrow specialization", "student = future coach + sportsman" (the approaches are typical for Ukraine and CIS countries), "student = future specialist in sports" (typical for EU countries).

At the same time, in most foreign scientific papers, martial arts are considered mainly as a means of physical education within other general disciplines (mainly the discipline "Physical Education"). In addition, students can improve their tactical skills at sport clubs or complete special coaching courses offered by national or international sports federations.

Keywords: martial arts, tactical preparedness, specialists, preparation process.

Постановка проблеми. На сучасному етапі у сфері фізичної культури та спорту відбувається ряд змін, обумовлених зростанням конкуренції на ринку праці та переходом до більш ефективних форм фізкультурно-оздоровчої та